

Rapportage

Ontheffing Kraai met vangkooi 2017

Ontheffingsperiode: 1 april 2017 tot 1 juli 2017

Stichting Faunabeheereenheid Fryslân
Swichumerdyk 3, 9088 AP Wirdum
info@faunabeheereenheid.frl

Auteur: Peter de Vries
Uitgifte: 24 augustus 2017

Inhoudsopgave

1	Aanvraag en verlening ontheffing	1
2	Uitgifte machtigingen.....	2
3	Uitvoering.....	3
4	Resultaten.....	5
5	Evaluatie	6

Bijlage 1: Kaart van ontheffingsgebied

1 Aanvraag en verlening ontheffing

Op 21 maart 2017 is door de provincie Fryslân ontheffing verleend voor het vangen of doden van vogels met een niet-selectief middel. Het doden geldt alleen voor Zwarte kraai en het niet-selectieve vangmiddel betreft alleen de vangkooi met nader omschreven kwalificaties.

De ontheffing is aangevraagd door de Stichting Faunabeheereenheid Fryslân (FBE) op verzoek van zes collectieven van Agrarische Natuur Verenigingen (ANV's), te weten: ELAN, It Lege Midden, Noardlike Fryske Wâlden, De Súdwestkust, Waadrâne en Westergoa. De ontheffing dient om weidevogels en andere grondbroeders beter te kunnen beschermen binnen de delen van de werkgebieden die als weidevogelkansgebied zijn benoemd. De ontheffing sluit daarmee aan op de nachtelijke bestrijding van de vos door bejaging met kunstlicht in dezelfde gebieden en in dezelfde periode.

De noodzaak van aanvullende bestrijdingsmogelijkheden voor de Zwarte kraai is voor elk van de werkgebieden onderbouwd met een predatiebeheerplan dat door de Provincie is goedgekeurd. In samenhang met het Faunabeheerplan 2014-2019 is daarmee voldaan aan de voorwaarden om op basis van de Weidevogelnota 2014-2020 van de provincie Fryslân aanvullende bestrijdingsmogelijkheden voor de Zwarte kraai te realiseren.

Vanwege aanloopproblemen van vooral juridische aard was een deel van de beoogde ontheffingsperiode op het moment van ontheffingverlening al verstreken. De ontheffing is in het eerste jaar daarom slechts geldig geweest van 1 april tot 1 juli 2017. Deze rapportage betreft alleen deze machtigingsperiode.

De ligging en omvang van het ontheffingsgebied is hetzelfde als voor de ontheffing Vos met kunstlicht. De kaart voor deze laatste ontheffing is aangegeven in bijlage 1.

2 Uitgifte machtigingen

De verantwoordelijkheid voor de uitgifte van machtigingen voor het gebruik van de ontheffing berustte bij de FBE. Deze machtigingverlening mocht echter pas plaatsvinden nadat daarvoor toestemming was verleend door het betreffende collectief. In de praktijk zijn daarom door de collectieven uitvoerders aangezocht om als machtiginghouder binnen het werkgebied van het collectief op te treden. Lijsten met deze uitvoerders zijn bij de FBE aangeleverd waarna de FBE aan deze selecte groep een gebiedsgebonden machtiging heeft verstrekt.

De procedure lijkt sterk op de uitgifte van machtigingen voor de ontheffing Vos met kunstlicht. Een belangrijk verschil is echter dat machtigingen niet alleen zijn voorbehouden aan jachtaktehouders. Wél moet, evenals bij alle andere vormen van jacht en schadebestrijding, er toestemming zijn van de grondgebruiker.

Het ontbreken van de noodzaak om een jachtakte te bezitten, maakte de groep van potentiële machtiginghouders veel groter dan voor vergelijkbare ontheffingen, zoals die voor Vos met kunstlicht. Nadeel is dat niet-jachtaktehouders doorgaans minder goed op de hoogte zijn van faunabeheerzaken en niet vertrouwd zijn met het registratiesysteem FRS. Bij uitgifte van de machtigingen is daarom aan iedere machtiginghouder een mail verstuurd met uitleg over de rechten en plichten die aan de machtiging zijn verbonden en de wijze waarop uitgevoerde maatregelen in FRS moeten worden geregistreerd.

De gemachtigde niet-jachtaktehouders zijn in FRS aangemeld in de rol van 'uitvoerder overig'.

Een overzicht van uitgegeven machtigingen per collectief en per WBE is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Uitgegeven machtigingen aan jachtaktehouders en 'overig uitvoerders'

	ELAN	It Lege Midden	Noardlike Fryske Wâlden	Súdwest-kust	Waad-râne	Wester-go	Totaal
Jachtaktehouders	0	2	2	1	4	1	10
Niet-jachtaktehouders ('overig uitvoerder' in FRS)	0	4	11	7	2	6	30
Uitgegeven machtigingen	0	6	13	8	6	7	40

3 Uitvoering

Collectieven

De verwachtingen met betrekking tot de ontheffing waren vooraf vooral hoog bij de collectieven. Zij zagen de ontheffing als een welkome aanvulling op de bestrijding van de vos die in dezelfde gebieden ook 's nachts met kunstlicht mocht worden bejaagd. De collectieven hebben veel tijd geïnvesteerd in aanvraag en onderbouwing. Zij hebben ook veel tijd gestoken in het benaderen en motiveren van potentiële uitvoerders en het voordragen van te machtigen personen door de FBE.

Uitvoerders/jagers

Bij de jagers was er daarentegen weinig enthousiasme vanwege een als overbodig ervaren hoeveelheid beperkingen. Dit betrof:

- de verplichting om een actieve kooi ook overdag te controleren op gevangen dieren
- de angst om aangesproken te worden op een 'ongeoorloofde' bijvangst
- het verbod om een gevangen vogel als (levende) lokvogel te mogen gebruiken

Aan de verplichting om een actieve kooi overdag te controleren kon worden tegemoet gekomen door de machtiginghouder toe te staan de machtiging door te schrijven aan mede-uitvoerders. Het werd daardoor mogelijk om een kooi met een groepje te beheren. Nadat deze mogelijkheid was doorgevoerd zijn hierover geen klachten meer geweest.

De angst om aangesproken te worden op een 'ongeoorloofde' bijvangst was vooral emotioneel ingegeven en niet rationeel onderbouwd. De ontheffing houdt immers rekening met de mogelijke bijvangst van beschermde diersoorten. De enige consequentie bij een dergelijke vangst is dat het betreffende exemplaar bij de eerstvolgende inspectie wordt vrijgelaten. Er is dan geen sprake van een overtreding.

De ontheffing staat het gebruik van een levende lokvogel alleen toe mits deze via legitieme handelskanalen is verkregen. Het betreft kraaien met een speciale pootring. In de praktijk blijken deze vogels niet of zeer moeilijk verkrijgbaar te zijn. Het vangen van kraaien zonder lokvogels geldt algemeen als zeer ineffectief. Pas wanneer een eerste kraai zich heeft laten vangen, vindt een toestroom van meer kraaien plaats maar deze wordt bij de eerstvolgende controle weer opgeheven vanwege de verplichte ruiming van de dan gevangen kraaien. Er kan daardoor geen duurzaam vangststelsel worden ingericht.

De onmogelijkheid om een levende lokvogel te krijgen maakte het gebruik van een drievakvangkooi onaantrekkelijk. Het enige overblijvende alternatief was de inzet van een laddervangkooi met lokvoer. De laddervangkooi is echter kostbaar en onhandig vanwege de grootte; de kooi kan niet eenvoudig worden verplaatst.

Grondgebruikers

Bij boeren bestond de angst GLB-subsidies (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid Subsidies) te kunnen verliezen. Zij moeten daarvoor aan voorwaarden voldoen waarop zij worden gecontroleerd door NVWA. Bij tekortkomingen kunnen zij fors worden gekort. Duizend euro is dan een begin. Het gaat hierbij echter vooral om controles van mest, waterkwaliteit en bedrijfsvoering. Er zijn geen aanwijzingen dat een eventuele overtreding bij het gebruik van de vangkooi, die immers niet in het kader van bedrijfsvoering maar in het kader van predatiebeheer wordt uitgevoerd, hierin ook meegenomen wordt.

De combinatie van al dan niet vermeende bezwaren heeft ervoor gezorgd dat uiteindelijk zeer weinig gebruik is gemaakt van de ontheffing.

Melding actieve kooien

De locatie van de vangkooi moet iedere keer dat een vangkooi actief wordt gemaakt, worden gemeld op het centrale meldpunt meldingffwet@fryslan.nl. Alleen dit maakt een effectieve controle op het gebruik van de vangkooi door Fumo mogelijk. Er bestaat twijfel over de mate waarin aan deze verplichting gehoor is gegeven:

In totaal zijn er volgens FRS 10 acties uitgevoerd waarbij in 8 gevallen ook daadwerkelijk kraaien zijn gevangen. Van deze 10 acties zijn er 6 vooraf gemeld op het centrale meldpunt. Daarnaast zijn er 5 meldingen geweest waarbij achteraf toch geen actie heeft plaatsgevonden.

De relatief 'slechte' meldingsdiscipline staat in contrast met de zeer goede meldingsdiscipline zoals die bij gebruik van de ontheffing Vos met kunstlicht bestaat (98-99% op bijna 1.100 meldingen). Mogelijke oorzaken zijn de onbekendheid van de uitvoerders met het gebruik van machtigingen en de registratie in FRS (veel niet-jachtaktehouders). In het bijzonder gaat het dan ook om het 'iedere keer opnieuw melden' bij het actief stellen van een al eerder gemelde kooi. Hieraan dient bij een eventuele nieuwe machtigingsperiode aandacht te worden gegeven.

4 Resultaten

De resultaten van het gebruik van de ontheffing is voor het seizoen 2017 weergegeven in tabel 3. De uitgevoerde acties hebben uiteindelijk slechts plaatsgevonden op 8 van de 40 uitgegeven machtigingen. Dit betekent dat 80% van de personen die een machtiging hebben aangevraagd, er uiteindelijk toch geen gebruik van hebben gemaakt. De in hoofdstuk 3 aangegeven bezwaren, in het bijzonder het niet kunnen gebruiken/bemachtigen van een lokvogel, is daarvan de belangrijkste reden.

Tabel 3: Uitgevoerde acties en gedode zwarte kraaien

	ELAN	It Lege Midden	Noardlike Fryske Wâlden	Súdwest-kust	Waad-râne	Wester-go	Totaal
Aantal uitgevoerde acties	0	1	7	0	1	1	10
Aantal acties met vangst	0	1	6	0	1	0	8
Gevangen kraaien	0	3	130	0	26	0	159

In totaal zijn op basis van de ontheffing Kraai met vangkooi in het seizoen 2017 dus 159 zwarte kraaien gevangen. In de huidige opzet draagt de ontheffing daarmee niet substantieel bij aan de weidevogelbescherming zoals die wordt voorgestaan in het beleid van de Provincie en dat van de collectieven.

5 Evaluatie

Het vangen van kraaien met vangkooi stond hoog op het verlanglijstje van weidevogelbeschermers. De afgegeven ontheffing is echter als zeer omslachtig ervaren. Voorzover dit was gebaseerd op technische argumenten konden deze deels worden weggenomen. Dat gold echter niet voor de moeilijkheid om vanuit de reguliere handel een levende lokvogel te krijgen en het verbod om een (eerste) gevangen kraai daarvoor te gebruiken. Het gebruik van de drievakvangkooi werd daarmee in hoge mate ineffectief waardoor in de praktijk alleen de inzet van de laddervangkooi overbleef. Deze kan ook werken met lokvoer maar is duur en vanwege zijn grootte onhandig in het gebruik. Om het effect van de ontheffing in een volgende ontheffingsperiode te verbeteren, zou de bepaling moeten komen te vervallen om alle gevangen vogels bij de eerstvolgende controle van de kooi te moeten doden, of ten minste één levende vogel te mogen laten zitten.

Het geringe gebruik van de ontheffing berustte echter niet alleen op inhoudelijke argumenten. Minstens zo belangrijk waren gevoelsmatige argumenten, waaronder de angst afgerekend te kunnen worden op bijvangst en het verliezen van subsidies voor bedrijfsvoering. De eerste geldt echter nadrukkelijk niet als overtreding en voor de tweede bestaat geen aanleiding. Desalniettemin hebben deze argumenten wel bijgedragen aan negatieve beeldvorming. Om het gebruik van de ontheffing in een volgende ontheffingsperiode te stimuleren, zal voorlichting gegeven moeten worden om deze negatieve beeldvorming te doorbreken.

Daarin zal dan tegelijkertijd ook aandacht moeten worden geschonken aan het aan- en afmelden van een actieve kooi op het centrale meldingsadres meldingffwet@fryslan.nl, en de wijze waarop via het doorschrijven van een machtiging, gemakkelijker kan worden voldaan aan de voorwaarde om in het broedseizoen de vangkooi extra te moeten controleren.

Bijlage 1: Kaart ontheffingsgebied (van Vos met kunstlicht = Kraai met vangkooi)

